

Ο Προφήτης Ιωνάς και το «σημείο» του σταυρού

/ Βίοι Αγίων

Ο Προφήτης Ιωνάς τιμάται κάθε χρόνο από την Εκκλησία μας στις 21 Σεπτεμβρίου.

Ο Προφήτης Ιωνάς, ο πρωταγωνιστής και συγγραφέας του ομώνυμου προφητικού βιβλίου, έδρασε κατά τον 8ο π.Χ. αιώνα, εποχή κατά την οποία η Νινευή είχε καταστεί πρωτεύουσα του ασσυριακού κράτους. Από το βιβλίο του προφήτη Ιωνά δεν αντλούμε πληροφορίες για το βίο του, ούτε το που και πότε κλήθηκε στο προφητικό αξίωμα, παρά μόνο αναφέρεται το όνομά του και το γεγονός ότι ήταν γιος του Αμαθί (Ιων. 1,1) και το γεγονός ότι όταν κλήθηκε η Νινευή ήταν «πόλις μεγάλη» (Ιων. 1,2).

Όμως ο Ιωνάς αντί να εκτελέσει άμεσα την εντολή του Θεού και να κηρύξει στους Νινευίτες, μετέβη στην Ιόπη και επιβιβάστηκε σε πλοίο για να διαφύγει στη Θαρσίς. Τότε ο Θεός διέταξε τη θάλασσα να σηκώσει τρικυμία και οι επιβαίνοντες στο πλοίο έριξαν τον Ιωνά στη θάλασσα, όπου και τον κατάπιε ένα κήτος (Ιων. 1,3-2,1).

Η παραμονή του Ιωνά μέσα στην κοιλιά του κήτους επί τρεις ημέρες και η εξέμεσή του στη στεριά αποτελούν, σε ολόκληρη την Παλαιά Διαθήκη, τον κατ' εξοχήν

τύπο της τριημέρου Ταφής και της Αναστάσεως του Χριστού. Μάλιστα ο ίδιος ο Ιησούς Χριστός θέλοντας να δώσει σημείο περί της τριημέρου Ταφής και της Αναστάσεως του ταυτίζει την τριήμερη παραμονή του Ιωνά στην κοιλιά του κήτους και την εξέμεσή του απ' αυτό με τη τριήμερη ταφή και την Ανάστασή Του λέγοντας: «ὥσπερ γὰρ ἐγένετο Ἰωνᾶς ὁ προφήτης ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας, οὕτως ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας» (Ματθ. 12,40).

Ὅμως στο κείμενο της προφητείας του Ιωνά δεν γίνεται λόγος για τη στάση του σώματος του προφήτη μέσα στην κοιλιά του κήτους. Εντούτοις η υμνολογία της Ορθοδόξου Εκκλησίας, που διασώζει την εκκλησιαστική παράδοση, παρουσιάζει τον προφήτη Ιωνά, τη στιγμή που βρισκόταν στα σπλάχνα του κήτους, να απλώνει τα χέρια του και να σχηματίζει το σημείο του Σταυρού και γι' αυτό το λόγο ψάλλει: «Τὸν τύπον τοῦ θεῖου Σταυροῦ Ἰωνᾶς, ἐν κοιλίᾳ τοῦ κήτους, τεταμέναις παλάμαις προδιεχάραξε» (Καταβασία στ' ὠδῆς ὁρθρου Κυριακῆς της Σταυρο-προσκυνήσεως).

Το σημείο του σταυρού, που προτυπώνεται σε «κλειστό» χώρο, δηλ. στην κοιλιά του κήτους, ήταν αυτό που έσωσε τον Ιωνά και μετά από τρεις ημέρες βγήκε σώος στη στεριά γεγονός, το οποίο αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα θαύματα της Παλαιάς Διαθήκης όσον αφορά την παραβίαση των φυσικών φαινομένων κατόπιν της θείας επέμβασης. Το παράδοξο και θαυμαστό στην παραμονή του Ιωνά επί τρία μερόνυχτα στην κοιλιά του κήτους είναι ότι αφενός δεν προκλήθηκε ο θάνατός του από την έλλειψη του αέρα αφετέρου διασώθηκε και βγήκε στη στεριά ακέραιος.

Η Εκκλησία καθόρισε να εορτάζεται η μνήμη του προφήτη Ιωνά την 21η Σεπτεμβρίου, ημέρα κατά την οποία αποδίδεται η εορτή της Υψώσεως του Τιμίου Σταυρού.

Η εορτή της Υψώσεως του Τιμίου σταυρού αποτελεί ανάμνηση του Πάθους και της Σταύρωσης του Κυρίου, η οποία δεν πραγματοποιήθηκε ούτε εντός των τειχών της Ιερουσαλήμ, αλλά ούτε και σε κλειστό χώρο, ούτως ώστε να οικειοποιηθούν οι Ιουδαίοι το κοσμοσωτήριο αυτό γεγονός, αλλά έλαβε χώρα εκτός των τειχών της πόλης σε χώρο ανοικτό (Ματθ. 27,32-33· Λκ. 23,26) ώστε να αγιαστεί ολόκληρη η φύση και τούτο καθίσταται εμφανές από τα τέσσερα άκρα που καταλήγει ο σταυρός, τα οποία αντιστοιχούν στα τέσσερα σημεία του ορίζοντα.

Η Σταύρωση του Χριστού αποτελεί προάγγελο της Αναστάσεως, διότι μετά την Ανάσταση και κατόπιν την Πεντηκοστή και επιφοίτηση του Αγίου Πνεύματος ξεκινά η έναρξη του αποστολικού κηρύγματος και η πορεία του ευαγγελικού λόγου προς τα έθνη.

Με την προτύπωση του σημείου του σταυρού και του σημείου του σταυρωθέντος Κυρίου από τη στάση του σώματος του Ιωνά μέσα στην κοιλιά του κήτους και κατόπιν η αποστολή του προφήτου στα έθνη, ίσως μας δίνεται η δυνατότητα να ισχυριστούμε ότι στο κείμενο της προφητείας του Ιωνά, εκτός από την προτύπωση της τριημέρου Ταφής, της Αναστάσεως του Χριστού και του σημείου του Τιμίου Σταυρού, προτυπώνεται και το ιεραποστολικό κήρυγμα αφού ο Ιωνάς αποστέλλεται από το Θεό σε ξένη γη και όχι σε ισραηλιτικό έδαφος, ειδικά σε μια εποχή όπου το βόρειο βασίλειο έχει καταστραφεί από τους Ασσυρίους και ο Ιωνάς «αναγκάζεται» να κηρύξει στους εχθρούς του λαού του, αλλά και το γεγονός ότι κατά την εποχή που κήρυξε ο Ιωνάς δεν είχε συντελεστεί ακόμα το γεγονός της σαρκώσεως του Λόγου, διότι Αυτός ήταν ακόμα προφητευόμενος. Η δε πορεία του προφήτη ακόμα και στη θάλασσα για να φύγει μακριά αποδεικνύει την επέμβαση του Θεού σε ολόκληρη την κτίση.

Έτσι και ο Ιωνάς αφού πρώτα αρνήθηκε να κηρήξει το λόγο του Θεού στη Νινευή, έφυγε για την Θαρσίς (Ιων. 1,3), τον κατάπιε το κήτος (Ιων. 2,1) και τελικά τον εξέμεσε στη στεριά σώο και ασφαλή (Ιων. 2,11) έλαβε εκ νέου εντολή από το Θεό να κηρύξει στη Νινευή (Ιων. 3,1-2) και εν τέλει η κάτοικοι της Νινευή, αφού μετανόησαν, σώθηκαν (Ιων. 3,3-10).

Η διδασκαλία του προφήτη είναι θεοκεντρική. Για τον Ιωνά ο Θεός είναι το παν. Από Αυτόν προέρχονται, κατευθύνονται και καταλήγουν τα πάντα. Ο Ιωνάς θεωρεί το Θεό ως αποκλειστικό και εθνικό Θεό των Ιουδαίων που ενδιαφέρεται αποκλειστικά και μόνο για το λαό του, γεγονός που τον αναγκάζει να παρακούσει τη θεία εντολή. Όμως ο Θεός δεν είναι εθνικός αλλά παγκόσμιος που μεριμνά και φροντίζει για ανεξαιρέτως για όλα τα έθνη και γι αυτό το λόγο καλεί τον Ιωνά να κηρύξει προς αυτά διότι τα έθνη δεν είναι ούτε εχθροί του ιουδαϊκού λαού αλλά ούτε και εχθροί του Θεού, αλλά αντίθετα είναι «πλανεμένα» τέκνα και δημιουργήματα του Θεού, τα οποία χρήζουν άμεσης μετανοίας, σωτηρίας και επιστροφής προς το Δημιουργό τους.

Θεόδωρος Ρόκας, Θεολόγος – ΜΑ Ερμηνευτικής Θεολογίας

Πηγή: pemptousia.gr

